

Šajās mājās košumdārza varēja arī nebūt, – agrāk te tāda nebija. Tomēr “Līvu” jaunie saimnieki sprieda: lauku māja bez puķēm nav īsta. Dārzam, kā paši smejas, iedeva mazo pirkstiņu, bet tas paņēma visu roku.

Viesojās Ina Eglīte
Fotografēja Gvido Kajons

Ja NEVARI, kā GRIBI

Dikiti no nezāļu uzmācības sargā apkārt izliktie akmeņi. Izskatās kā sava veida akmeņdārzs — ar ūdens actiņu vidū.

◀ Grigaļu ģimene — Elita un Māris ar meitām Zani un Līvu.

Ēka, ko Preiļu rajona Sutros 1992. gadā noskatīja jaunie pedagogi Grigaļi, izskatījās pamesta un neiekārrojama. Savulaik kādam vietējā kolhoza speciālistam to bija būvējusi padomju laika tradicionālo viesstrādnieku — *gucuļu* — brigāde. Tā kā mājas viens stūris bija iebrucis, vēl nesagaidot spāru svētkus, jaunais iemītnieks no paredzētās dzīvesvietas atteicies. Nīkni zilā māja (zilā krāsā gan grīdas un sienas, gan fasāde...) kādu laiku stāvējusi tukša, līdz vienā telpā beidzot iekārtots sadzīves pakalpojumu pieņemšanas punkts. Vīde palikusi, kāda bijusi: celtniecības materiālu un atkritumu ieskauda. Tādu to arī ieraudzīja Grigaļi — ienācēji Sutros (abi no Preiļu rajona).

Viņiem viss šeit bija *no paša sākuma*: pirmā darbavieta (Māris ir vietējās skolas direktors un sporta skolotājs, Elita māca bioloģiju, ķīmiju un mājturību), pirmā māja (tai dots jaunākās meitas Līvas vārds), ko paši pārbūvēja, un pirmais dārzs. Lai gan saimniece agrāk dzīvojusi daudzstāvu nama dzīvoklī, viņa nolēma: kārtīgā lauku mājā jābūt dārzam un, tāpat kā viņas vecmāmiņai — ar augļu kokiem un puķu dobēm.

Izrādot košumdārzu, kas ieskauj māju, saimniece taisnojas — to nevarot iekļaut kādā no tradicionālajām kategorijām, kādās vērtē daiļdārzus.

— Te ir parasta mājas vide, ko kopj visa ģimene, — viņa saka un piebilst: — Dārzs savā ziņā mūs skolo: te praktiski apgūstam puķkopību un pilnveidojam zināšanas par dažādiem augiem un dārza arhitektūru.

Ai, kā teorija reizēm atšķiras no prakses, vismaz Latgalē, kur mēdz

Aku rotā miniatūrs zedeņu (mizotas lazdas) žodzīņš.

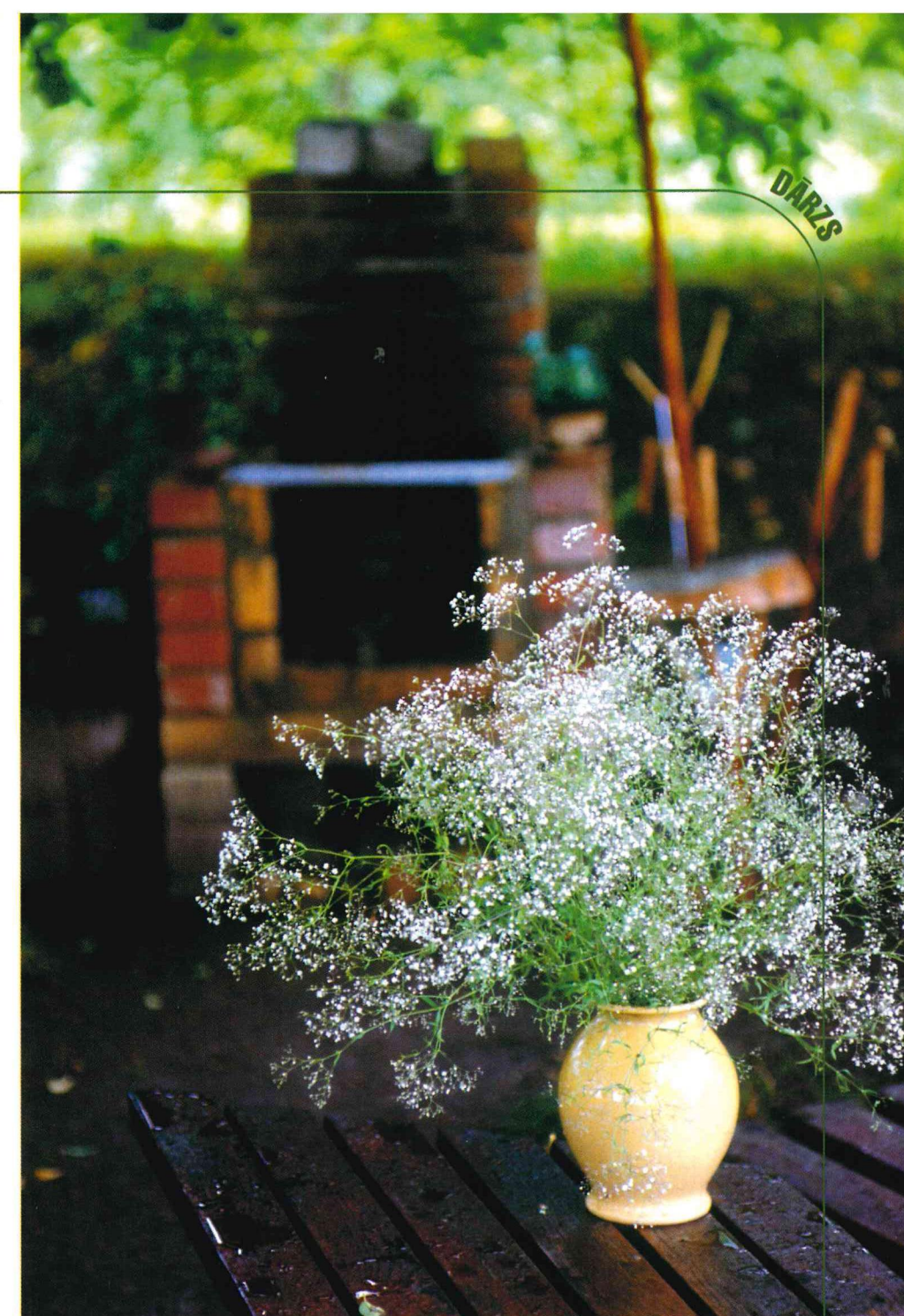

jūtai. Ceļojot pa Eiropu, vērojuši, ka tur ar krāšņām puķu dobēm neaizraujas, — galvenokārt pie mājas ir labi *frizēts* mauriņš un skujeņi, labākajā gadījumā — pa kādai pelargonijai. Elīta teic — gluži tā viņi gan negribot, jo latviešiem tomēr vajag samtenīti, pujeņi, ķeizarkroni, kādu ogulāju un augļu kociņu... Košumdārzs veidojas pamazām. Ideja par kāpnītēm, kas atdala saimniecības zonu no dzīvojamās, un kaminu no-

skatīta žurnālā "Mūsmājas". Grigaļi palepojas, ka toties uz diviem citiem objektiem *autortiesības* pieder pašiem: tādas strūklakas un tādu *lietussargu* ozoliņu kā "Līvās" nav nekur citur! Turklāt abas šīs vietas iekārtotas amizantu sakritību rezultātā. Ozoliņu lapenes autors ir... auns Belcebuls. No ganībām nākot, tas kopā ar aītām parasti piestājis pie mazajiem, slaikajiem kociņiem un mazliet apšķinis. Tie vairs nav stiepušies garumā, bet — platumā. Elītai un Mārim piepalīdzot, vēlāk tie ieguva lietussarga formu.

Savukārt neparastā ūdenskrātuve radās, pateicoties, kā sākumā šķita, neveiksmīgam pirkumam. Reklāmas fotogrāfijā ūdens sūknītis demon-

Šo vietu Grigaļi dēvē par parciņu. Parasti ▶ tur notiek dažādi saviesīgi pasākumi, bet arī ikdienā omulībai nereti tiek iekurts kamīns. Uguns draiskošanā var noraudzīties, atpūšoties šupļītklā.

DĀRZS

▲ Miniaturā ziedu žoga ideja noskatīta, ceļojot pa Dienvideiropu. Gar žodzīņu ik gadu tiek stādītas vasaras puķes.

būt bargas ziemas un *nežēlīgs* māls! Grigaļi ilgāku laiku mēģināja atrast *kopīgu valodu* ar rododendriem, bet — nekā. Salu neiztur rozes, viņgad izsala pat dzīvžogs un daudzgadīgā efeja, kas bija jau aizkluvusi līdz jumta korei, — neglāba arī rudeni sagatavotais skuju segums. Savukārt dārza saulai-

nākajā pusē, kur visam vajadzētu augt un zaļot, augiem traucē āderes. Taču, kā sacījis kāds gudrais, — ja nevari, kā gribi, tad gribi, kā vari! Un Grigaļi košumdārzu veido nevis pēc *priekšrakstiem*, bet uzticoties iz-

Puķu koks. ▶

strēja varenu spēku — un Grigaļi gara acīm jau skatīja savā dārzā skaidu strūklaku. Izrādījās, ka sūknis tomēr ir visai vārgs. Palauzot galvu, radās oriģināls risinājums, un tagad "Līvu" ūdenskrātuvē ūdens čalo-dams lejas no vecāsmātes māla podiem, kuros viņa kādreiz glabājusi ievārijumus.

Kāpēc skolotāju dārzā nav tradicionālo 1. septembra puķu — gladiolu un asteru?

— Tāpēc, ka tās zied tikai īsu brīdi, bet mums gribas, lai puķes priecē iespējami ilgāk, — atrauc saimniece.

— Daži augi ir sevišķi dzīvīlīgi, tāpēc tie jāapvalda, — viņa stāsta. — Piemēram, etiķkoks — ieaudzēt grūti, taču, kad ar jauno mājvietu apradīs, spārīgi virzās uz priekšu — spēj tikai plaut, ja negribi, lai visriņķi augtu etiķkoki!

▲ “Šādas ūdenskrātuves nav nekur citur!” lepni apgalvo “Līvu” saimniece. Ūdens tek no viņas vecsmātes ievārījuma podiem. Savukārt akmeņi atgādina par ceļojumu uz Norvēģiju.

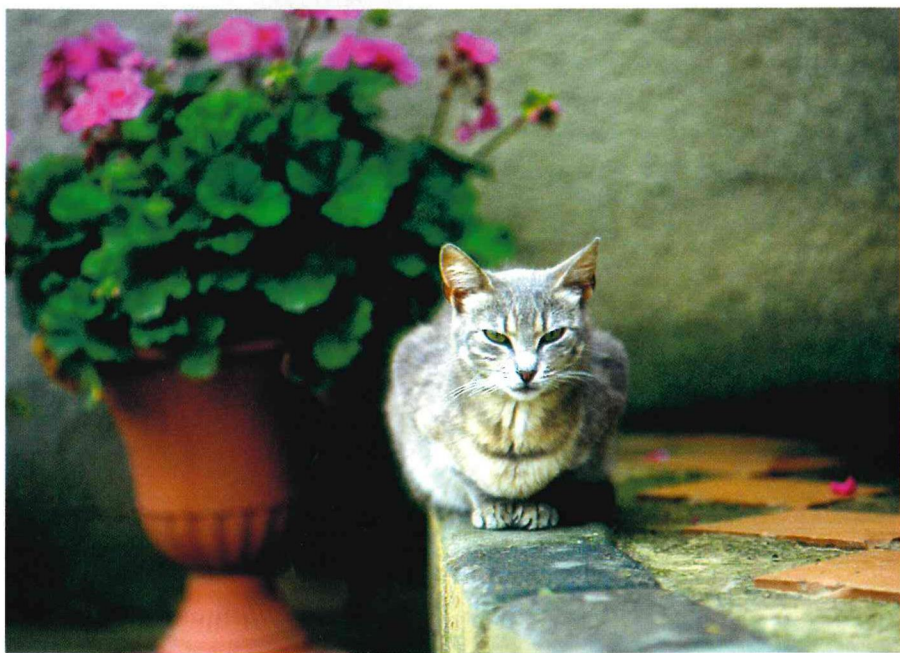
Tikpat uzmācīgi ir apiņi, tāpēc tos aizstājām ar vinogulājiem — un tagad tie jau ražo, ogas ir ļoti garšīgas.

Grīgaļu darbošanās košumdārzā nepaliek nepamanīta, un tuvākā apkaimē viņiem jau ir daudz sekotāju. Kaimiņi cits pie cita iet pieredzes apmaiņā, savā starpā mainās ar puķu stādiem un riko pat kopīgus pasākumus, piemēram, Siena kaudziņu svētkus, Ražas svētkus, Ziemassvētkus mežā...

— Pēc projektu nedēļas skolā, kad tur saviem spēkiem uztaisījām nelielu ūdenskrātuvi, vairāki skolēni, mājās pārnākuši, nekavējoties ķērās pie darba savā piemājas dārzā, — lepni stāsta Elita, un Māris piebalso:

— Labais piemērs ir lipīgs! Bērni ņēma lāpstas un paši raka. Patiešām, lai ierīkotu skaistu ūdenskrātuvi, nekādi dižie līdzekļi nav nepieciešami. Piemēram, mums tas izmaksāja sešdesmit santīmu — tik, cik plēve, ko tajā ieklājām.

— Lai izveidotu interesantu apkārtni, vajag tikai izdomu un darbu, — piebilst Elita. — Piemēram, zedeņu žodziņš ir ne vien interesants akcents košumdārzā, bet mums sevišķi tikams tāpēc, ka pašu

▲ Arī Minka ir puķumīlis.

gatavots. Savukārt akmentiņus ar caurumiem (mēdz sacīt — tie nes laimi!) salasījām Jūrkalnes un Igauņijas jūrmalā, bet piecus interesantus akmeņus pārvedām no ekskursijas pa Norvēģiju.

“Līvu” saimniece atzīstas, ka sacensties ar savas vecmāmiņas puķu dārzu pagaidām vēl nevar.

— Uz vecmāmiņas māju veda zilo plūmju aleja. Pagrabs bija apaudzēts

ķiršiem, kas pavasaros ziedēja kā baltas kupenas. Vēl bija ērkšķogu krūmi, dzeltenās plūmes, milzīgs ābeļdārzs! Viņai bija arī divdesmit pieci peoniju krūmi, kas ziedēja baltiem, rozā, tumšsarkaniem ziediem un tik reibinoši smaržoja! Mums tik daudz vēl nav, bet uz to pusi virzās. Nākamgad “Līvos” būs pārbūve, — apņēmīgi paziņo Elita, bet Māris smeļ:

— Tāpat kā katru gadu! m